

Is Denemarken Europees werkgelegenheidskampioen?

Met een officiële werkloosheid van amper 4.2% eind 2006 laat Denemarken voor het eerst Europees groeikampioen Ierland achter zich. De lage Deense werkloosheid is een essentiële component in de hype rond het 'Scandinavische model'. Werkloosheidsstatistieken geven echter geen volledig beeld van de totale inactiviteit van de tegen werkloosheid verzekerde beroepsbevolking. De werkelijke werkloosheid in Denemarken bedraagt immers minimaal 15%. Dit percentage bekomen we door het aantal deelnemers aan arbeidsmarktprogramma's en bruggepensioneerden toe te voegen aan het officiële aantal werklozen.

De analyse voor Denemarken sluit goed aan bij wat Mc Kinsey vond voor Zweden, namelijk een reële Zweedse werkloosheid van 17 i.p.v. 4.6%. Conclusie; de meer representatieve werkloosheidscijfers voor Denemarken en Zweden verschillen amper van de Belgische situatie. Niet toevallig verdelen deze drie landen steevast de medailles in de jaarlijkse OESO-klassementen van fiscale druk...

2006: Europa werkt meer

De Europese economie presteert goed in 2006 en dit komt duidelijk tot uiting in de werkloosheidscijfers. Tussen 2004 en 2006 is de aangepaste geharmoniseerde werkloosheid – volgens de definities van Eurostat- in quasi alle EU-lidstaten gedaald. Het is hierbij zeer markant dat ook landen met een reeds relatief lage officiële werkloosheid in 2004 een verdere verbetering laten noteren. Vooral Denemarken valt op. Eind 2004 bedroeg de Deense werkloosheid nog 6.4% van de actieve bevolking maar in september 2006 was slechts 4.2% van de Deense actieve bevolking officieel werkloos. Hiermee presteert Denemarken voor het eerst beter dan Europees groeikampioen Ierland waar de werkloosheid in 2006 schommelt tussen 4.4 à 4.5% van de beroepsbevolking.

Zweden kon een werkloosheidspercentage van 4.6% voorleggen in oktober 2006, eveneens een gevoelige verbetering in vergelijking tot de 5.8% werklozen in 2004. In Finland oogt de vooruitgang minder spectaculair maar de meest competitieve economie ter wereld doet met een officiële werkloosheid van 6.8% in september 2006 toch beter dan het Europese gemiddelde van 7.8%. Met een werkloosheidspercentage van 8.3% voor oktober 2006 blijft België achterop hinken en het is dan ook niet verwonderlijk dat meer en meer nationale en regionale beleidsmakers hoopvol de blik richten naar Denemarken en Zweden. Hoe verzoenen beide landen een lage werkloosheidsgraad met een werkloosheidsval die zelfs hoger is dan in België? Volgens Eurostat is Denemarken in 2005 zelfs Europees koploper inzake werkloosheidsval of belastingen op lage inkomens: nergens wordt meer wegbelast van het extra inkomen dat een werkloze ontvangt indien hij terug gaat werken¹.

¹ Als een Deense alleenstaande werkloze gaat werken aan een inkomen op 67% van het gemiddelde inkomen, wordt 90% van zijn meerinkomen wegbelast. In België is dit percentage iets lager namelijk 85% (<http://epp.eurostat.ac.europa.eu/portal/>)

Vergeleken met België valt echter op dat de sterke prestaties van Denemarken en Zweden inzake werkloosheid vanuit een macro-economisch perspectief niet tot uiting komen in een significant hogere nationale productie van goederen en diensten of in een hoger inkomen per hoofd². Of zijn Denen en Zweden wel massaal actief maar allesbehalve productief? De recente evolutie van de arbeidsproductiviteit is echter sterk vergelijkbaar in België, Denemarken en Zweden. Inzake multifactorproductiviteit (MFP) of de productiebijdrage van technologische vooruitgang naast de inzet van de factoren arbeid en kapitaal zijn er wel grote verschillen: tussen 1995 en 2003 was de jaarlijkse MFP-toename in Denemarken nauwelijks verschillend van nul terwijl deze in België en Zweden respectievelijk op 0.5 en 1.5% geschat wordt. In Ierland bedroeg de jaarlijkse toename van de multifactorproductiviteit maar liefst 4%³. Ierland wordt sneller rijker dan landen met een relatief hogere arbeidsparticipatie. België is dus een land met een lage activiteitsgraad en een eerder beperkte productiviteitstoename – zeker in vergelijking tot Zweden- maar presteert toch even goed als beide landen... Is het wegwerken van de werkloosheid dan minder urgent of dienen we de gerapporteerde werkloosheidscijfers wat kritischer te benaderen?

Werkloosheid en inactiviteit in Denemarken

Denemarken telt ongeveer 5.4 miljoen inwoners. Hiervan behoort 51% tot de beroepsbevolking, d.w.z. ongeveer 2.8 miljoen Denen zijn tussen 16 en 66 jaar oud. De activiteitsgraad van de Denen is uitzonderlijk hoog. In 2004 was maar liefst 79.4% van de Deense mannen actief maar vooral de Deense vrouwen scoren met een activiteitsgraad 73.4% veel beter dan het Europese gemiddelde.

Momenteel zijn ongeveer 117 000 Denen werkloos, dit is 4.2% van de beroepsbevolking⁴. Denemarken kent zoals elk land aanzienlijke regionale verschillen inzake werkloosheid. Zo bedraagt de werkloosheid in de regio's Ribe, Frederiksborg en Roskilde amper 2.9 à 3.1% terwijl de werkloosheid in Bornholm en Noord-Jultand respectievelijk 7.4 en 6.7% bedraagt⁵. De lage Deense werkloosheidscijfers zijn niet het gevolg van een toenemend aantal deeltijds betrekkingen. Tussen 1991 en 2004, *daalde* het aandeel van de deeltijdse betrekkingen in de totale Deense tewerkstelling van 18.7 naar 17.5%⁶. Ook in Zweden was er een daling van het aandeel deeltijdse betrekkingen (van 14.6% in 1991 naar 14.4% in 2004), terwijl België (van 14.6% in 1991 naar 18.3% in 2004) en Finland (van 7.9% in 1991 naar 11.3% in 2004) een aanzienlijke toename van het aantal deeltijdse betrekkingen kenden.

Denemarken is voor velen het model bij uitstek van de actieve welvaartsstaat. De continue Deense arbeidsmarkthervormingen worden internationaal bestudeerd en becommentarieerd. Vooral de hervormingen van 1994 zijn blijkbaar zeer belangrijk geweest want in 1993 bedroeg de officiële Deense werkloosheid nog 12%. Deze hervormingen en de Deense *flexicurity* in het bijzonder zijn echter niet het voorwerp van deze publicatie waarin de zoektocht naar 'meer representatieve' werkloosheidscijfers centraal staat.

² In 2004 bedroeg het Bruto Nationaal Inkomen per hoofd in België, Denemarken en Zweden respectievelijk US\$ 31 287, US\$ 31 797 en US\$ 30 711 (lopende prijzen in PPP, bron: OECD 2006 Factbook, p.35).

³ OECD 2006 Factbook, p.53

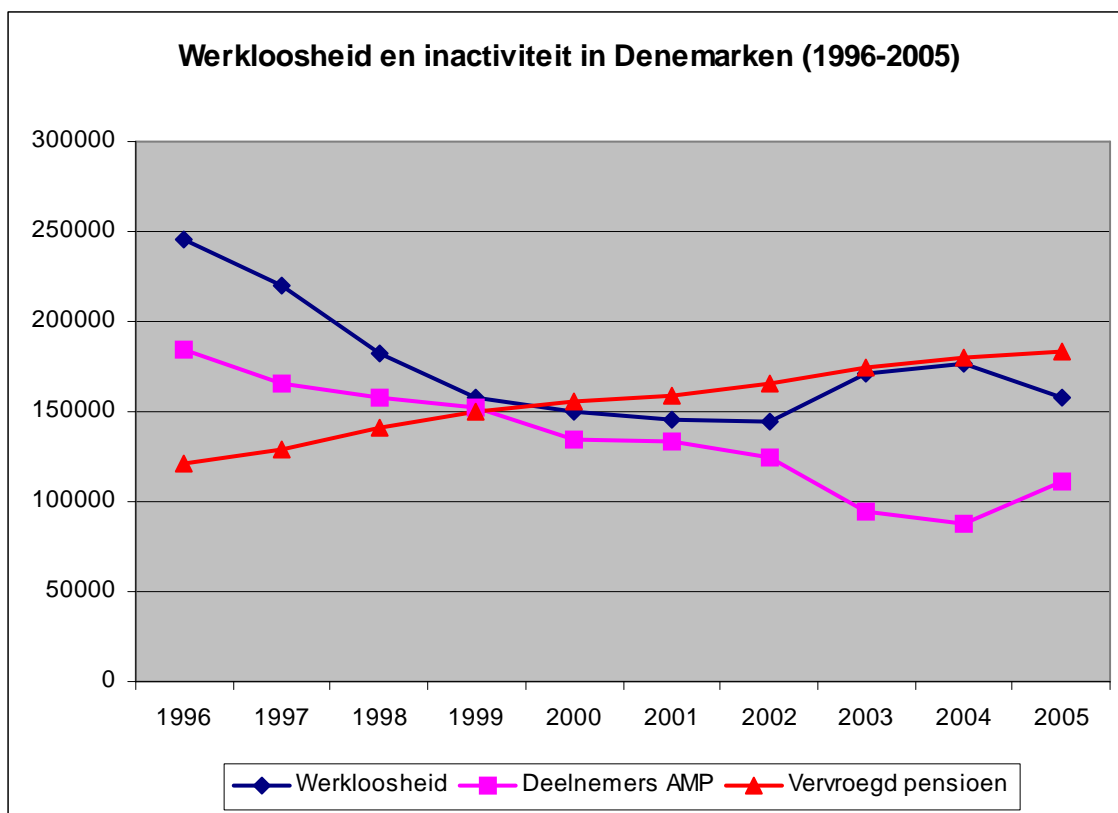
⁴ Cijfers september 2006, bron: Statistics Denmark, www.dst.dk

⁵ bron: Statistics Denmark

⁶ bron: OECD 2006 Factbook. Part-time employment rates, p.111

Van fundamenteel belang is de algemene praktijk van EU-lidstaten om personen die participeren aan de diverse arbeidsmarktprogramma's niet als werkloos te registreren. Hierbij kunnen we dan ook de vraag stellen in welke mate lage werkloosheidspercentages al dan niet deels het gevolg zijn van een toename van het aantal deelnemers aan arbeidsmarktprogramma's. Onderstaande figuur presenteert voor de periode 1996-2005 het verloop van het aantal werklozen, het aantal vervroegd gepensioneerden en tenslotte het aantal deelnemers aan de vele arbeidsmarktprogramma's (AMP) in Denemarken⁷.

De figuur bevestigt de sterke daling van de werkloosheid in Denemarken. Als de huidige werkloosheidscijfers voor 2006 behouden blijven, kunnen we spreken van een quasi halvering van de werkloosheid in Denemarken sinds 1996. Sinds 2000 telt Denemarken echter meer bruggepensioneerden dan werklozen. Bruggepensioneerden zijn niet opgenomen in het werkloosheidspercentage. Voor 2006 wordt het aantal bruggepensioneerden geschat op ongeveer 185 000, dit is 6.6% van de beroepsbevolking. Vergeleken met Denemarken zijn er dus weinig bruggepensioneerden in België (ongeveer 110 000 of 1.7% van actieve bevolking). Het toenemend aantal vervroegde pensioneringen – plus 50% sinds 1996 - is een

⁷ De dataset 'Full-time participants in labour market policy measures by sector, region, measure and time' bevat 'Early retirement pay'. Voor de figuur en de analyse in de tekst werd het aantal arbeidsmarktmaatregelen exclusief vervroegde pensionering en het aantal vervroegde pensioneringen afzonderlijk opgenomen.

blijvend pijnpunt in het functioneren van de Deense arbeidsmarkt dat ondanks herhaalde hervormingspogingen niet weg te werken valt⁸. Met een activiteitsgraad van 61.8% voor de leeftijdsgroep van 55 tot 64 jaar scoort Denemarken echter nog steeds beter dan het OESO-gemiddelde. Zweden (69.5%), Noorwegen (68%) en IJsland (82%) presteren opvallend beter dan Denemarken terwijl België in deze vergelijking helemaal achteraan bengelt (30.1%). Ouderen zijn in Scandinavië dus vooral nog aan de slag ofwel in brugpensioen terwijl we in België heel wat ouderen in de werkloosheidsstatistieken vinden.

Sinds 2000 telt Denemarken meer bruggepensioneerden dan werklozen. Voor 2006 wordt het aantal bruggepensioneerden geschat op ongeveer 185 000, dit is 6.6% van de beroepsbevolking.

Sinds 1996 is het aantal deelnemers aan arbeidsmarktprogramma's dan weer sterk gedaald. Het Deense aanbod van dergelijk programma's is zeer divers, gaande van jobtraining, gesubsidieerde jobs in de private en publieke sector tot *sabbaticals*, allerhande scholingsprogramma's, taallessen Deens, bijzondere activering enzovoort. We dienen dan ook te concluderen dat de lagere werkloosheid in Denemarken niet het gevolg is van het overbrengen van werklozen naar de categorie arbeidsmarktprogramma's maar gekoppeld lijkt aan de sterke toename van het aantal bruggepensioneerden.

Denemarken valt tevens op inzake de evolutie van de totale overheidstewerkstelling. Zoals in alle Scandinavische landen werkt een aanzienlijk aandeel van de Deense beroepsbevolking voor de overheid. De sterke reductie van de Deense werkloosheid sinds 1993 valt niet toevallig samen met een zeer sterke toename van het totale aantal overheidsjobs.

Onderstaande figuur gebaseerd op de officiële cijfers van Denmark Statistics⁹ toont dat tussen 1996 en 2005 bijna 240 000 nieuwe overheidsbanen in Denemarken werden gecreëerd. Tijdens dezelfde periode *daalde* echter de totale Deense beroepsbevolking met ongeveer 10 000 eenheden naar 2 759 392 eenheden in 2005.

De toename van het aantal overheidsbanen met 37% is vooral toe te schrijven aan de toename met 53% van het aantal betrekkingen bij lokale overheden tussen 1996 en 2005¹⁰. Bij de centrale Deense overheid was er daarentegen een beperkte vermindering van de tewerkstelling (minus 2%). Hierbij dient opgemerkt dat de toename van het aantal overheidsbetrekkingen met 240 000 eenheden van 1996 tot 2005 quasi gelijk is aan het absolute niveau van de werkloosheid in 1996. Een toename van de publieke tewerkstelling kan in bepaalde gevallen geïnterpreteerd worden als een herverdelingsinstrument: in plaats van een werkloosheidsuitkering krijgen doelgroepen een (tijdelijke) overheidsbaan en het loon

⁸ Torben M. Andersen (2006). From Excess to Shortage – Recent Developments in the Danish Labor Market, in: Werding, M. (editor). Structural Unemployment in Western Europe. Reasons and Remedies (MIT Press, CESifo Seminar Series)

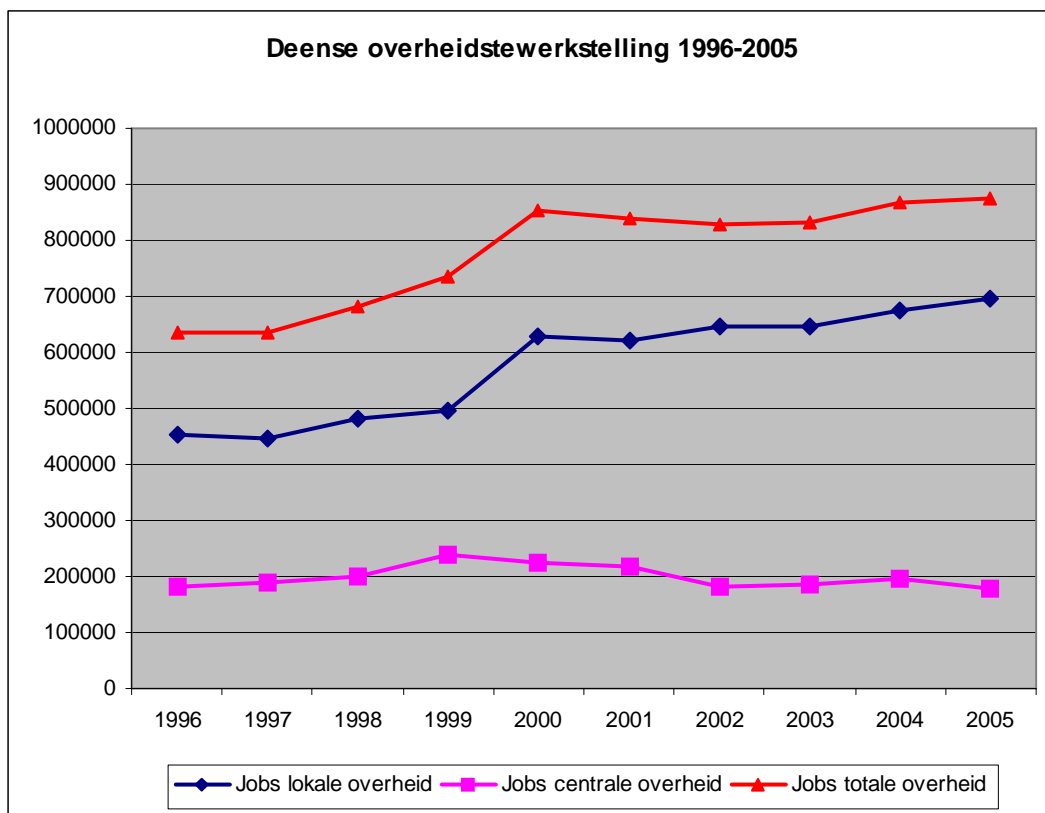
⁹ Aantallen uit datasets 'Earnings in local governments (LON41-45)' en 'Earnings in central government (LON31-35)', www.dst.dk

¹⁰ De toename wijst niet noodzakelijk op het massaal opzetten van nieuwe overheidsactiviteiten. Bepaalde activiteiten die de overheid vroeger reeds subsidieerde binnen arbeidsmarktprogramma's kregen bijvoorbeeld vanaf 2000 een nieuwe statuut en werden hierdoor als overheidsjobs geregistreerd.

vervangt de uitkering. Dit kan een te overwegen optie zijn voor mensen die niet via klassieke arbeidsmarktprogramma's terecht kunnen in de private sector.

De toename van het aantal overheidsbanen met 37% is vooral toe te schrijven aan de toename met 53% van het aantal betrekkingen bij lokale overheden tussen 1996 en 2005.

Inkomensgelijkheid en sociale cohesie zijn essentiële kenmerken van de Deense maatschappij en we kunnen dan ook vermoeden dat een deel van de recente publieke jobcreatie is ingegeven met als doel het beperken van de problematisch hoge werkloosheid rond 1995.

Niet-actief versus werkloos

Het overzicht van deze cijfers maakt duidelijk dat het officiële werkloosheidspercentage volgens de Eurostat-definitie een indicator is die een onvolledig beeld schetst. Het aantal niet-actieven tussen 16 en 66 jaar is dus niet gelijk aan het aantal werklozen.

Het activeren van elk individu mag geen obsessie worden binnen het concept van de actieve welvaartsstaat. Elke economie kan een beperkte inactiviteit probleemloos absorberen. Anderzijds dient de verhouding niet-actieven tegenover economisch wel actieven - in het bijzonder in de private sector - nauwgezet opgevolgd te worden. Uiteindelijk is vooral de

private tewerkstelling de basis van economische en sociale welvaart en met de nakende vergrijzing is een aanzienlijke onderbenutting van de krimpende beroepsbevolking geen houdbare optie in de Deense of Europese welvaartsstaat.

Onderstaande tabel illustreert het markante verschil tussen het officiële werkloosheidspercentage en het percentage niet-actief maar wel tegen werkloosheid verzekerden in de Deense beroepsbevolking. We vertrekken hiertoe van het aantal werklozen in september 2006 – 117 000 eenheden- en voegen hieraan telkens nieuwe categorieën niet-actieven uit de beroepsbevolking toe.

Categorie	% van de beroepsbevolking
Werklozen	4.2%
Werklozen + deelnemers AMP	8.3%
Werklozen + deelnemers AMP + vervroegd gepensioneerden	15%
Werklozen + deelnemers AMP + vervroegd gepensioneerden + ¼ toename publieke tewerkstelling	17.1%

Bron; eigen berekeningen gebaseerd op Denmark Statistics (AMP=arbeidsmarktprogramma)

De som van het aantal werklozen volgens de officiële definitie, het aantal deelnemers aan arbeidsmarktprogramma's (AMP) en het aantal bruggepensioneerden vertegenwoordigt reeds 15% van de Deense beroepsbevolking. Vertrekkende van de hypothese dat een vierde van de toename van de publieke tewerkstelling tussen 1996 en 2005 geïnterpreteerd kan worden als een directe tewerkstellingsmaatregel – *de facto* verdoken werkloosheid – stijgt het percentage niet-actieven verder naar 17.1 % van de beroepsbevolking.

Uit de algemene Deens activiteitsgraad van 76% blijkt dat 24% van de beroepsbevolking niet actief is. Hiervan bevindt zich dus 15% in de categorieën werkloos, deelnemer AMP en vervroegd gepensionerd. De resterende 9% zijn vooral voltijdse scholieren en studenten. Zo nemen in Denemarken ongeveer 154 000 studenten deel aan het hoger onderwijs, dit is 5.5% van de beroepsbevolking tussen 16 en 66 jaar oud. Natuurlijk zijn er heel wat studenten met een part-time job maar er zijn ook ook ongeveer 110 000 scholieren tussen 16 en 18 jaar die voltijds studeren. Als we veronderstellen dat één derde van de studenten een part-time job heeft, dan is de groep scholieren en studenten goed voor ongeveer 7% à 8% van de beroepsbevolking tussen 16 en 66 jaar oud. De overige 1 à 2% bevat voornamelijk mensen die vrijwillig niet economisch actief zijn, met de huisvrouw als stereotype. Meer gedetailleerde informatie over het aantal vrijwillig niet economisch actieven is niet beschikbaar maar we kunnen vermoeden dat bij vergelijkingen tussen landen vooral culturele factoren een rol spelen. Zo bedroeg de activiteitsgraad van vrouwen in Denemarken reeds 61,2% in 1973 terwijl 'maar' 39,9% van de Belgische vrouwen economisch actief was. Meer dan dertig jaar ligt de economische activiteit van vrouwen in beide landen weliswaar hoger maar is de kloof nog steeds even groot (een activiteitsgraad van ongeveer 73% in Denemarken tegenover 53% in België).

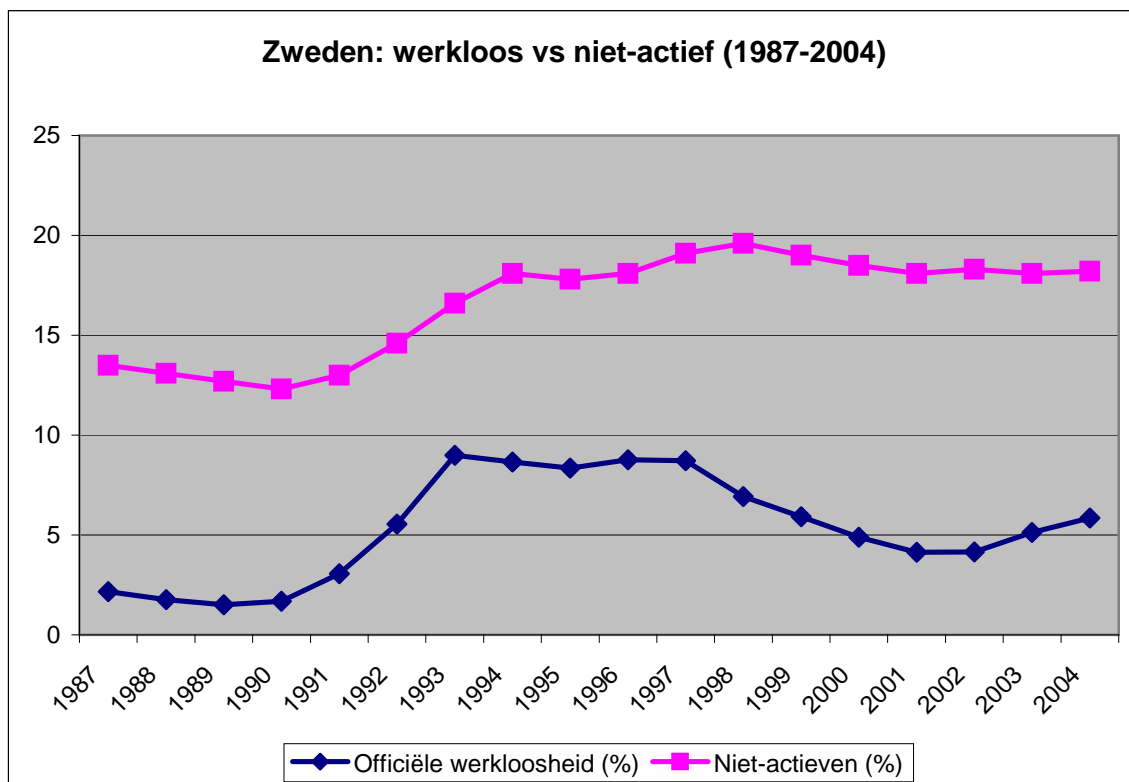
Niet-actieven in Zweden

Het geschetste beeld van Denemarken is zeker niet uniek voor Scandinavië. In Zweden, de andere kampioen inzake lage werkloosheid, wordt zelfs door regeringsleden vanaf 2005 openlijk toegegeven dat de werkelijke werkloosheid een veelvoud is van het officiële cijfer. De Zweedse Staatsecretaris voor Arbeid Hans Karlsson (Sociaal-Democraten) stelde in een

interview aan Dagens Industri dat ongeveer 20 à 25% van de Zweedse beroepsbevolking in werkelijkheid werkloos is maar deskundig weggemoffeld wordt in de statistieken als ziek, als deelnemer aan arbeidsmarktprogramma's, in brugpensioen of in andere categorieën¹¹. Deze openhartige en ontnuchterende uitspraak werd met enige vertraging opgepikt door de internationale pers. De ware omvang van de tewerkstellingsproblematiek speelde trouwens een belangrijke rol in het Zweedse verkiezingsdebat.

In mei 2006 publiceerde Mc Kinsey Global Institute het rapport 'Sweden's Economic Performance – Recent Development, Current Priorities.' Hieruit blijkt dat Zweden tussen 1992 en 2004 weliswaar een sterke productiviteitsgroei liet optekenen maar geen extra jobs kon creëren. Vervolgens analyseerde McKinsey de ware omvang van de niet-activiteit in Zweden. Door aan het officiële aantal werklozen diverse categorieën zoals deelnemers aan arbeidsmarktprogramma's toe te voegen, komt McKinsey tot een geschatte inactiviteit ten belope van 17% van de actieve bevolking. Onderstaande figuur gebaseerd op tijdreeksen van Sweden Statistics¹² toont het contrast tussen het officiële werkloosheidspercentage en het werkelijke aandeel niet-actieven in Zweden. We kunnen dan ook concluderen dat het percentage van 15% niet-actieven in Denemarken opvallend nauw aansluit bij de Zweedse situatie.

¹¹ Larson, S.R. (2006). The Swedish Tax System: Key Features and Lessons for Policy Makers. CF&P Foundation Prosperitas, June 2006, Vol.VI, Issue II

¹² Sweden Statistics : <http://www.scb.se/> , datareeks 'Sysselsatta och Arbetslösa utgör Arbetskraften, vilken tillsammans'

En Finland?

Statistics Finland is in vergelijking met de statistische websites van Denemarken en Zweden een voorbeeld van transparantie inzake werkelijke werkloosheid. Zo vermeldt de tabel met de recentste werkgelegenheidscijfers voor september 2006¹³ niet alleen het officiële aantal werklozen – 179 000 eenheden- maar ook de categorie ‘*economically inactive persons in disguised unemployment*’. De totale verborgen werkloosheid in Finland bedraagt 99 000 eenheden. Voegen we deze categorie toe aan het aantal werklozen, dan bedraagt het gecorrigeerde werkloosheidspercentage 10.6%. Daarnaast zijn er nog 90 000 Finnen terug te vinden in opleidingsprogramma’s of in gesubsidieerde jobs. Voegen we ook deze groepen toe, dan stijgt het percentage van inactiviteit in Finland naar 14%. In Scandinavië lijkt de ‘ruime’ werkloosheid dan ook te convergeren naar ongeveer 15% van de beroepsbevolking.

De situatie in energiestaat Noorwegen is niet echt representatief als vergelijkingspunt. Met jaarlijkse begrotingsoverschotten van 7.5 tot 15% tussen 2000 en 2005 kampt Noorwegen eerder met het vinden van bestedingsmogelijkheden voor het teveel aan middelen.

In Scandinavië lijkt de ‘ruime’ werkloosheid te convergeren naar ongeveer 15% van de beroepsbevolking.

De vergelijking met België

Het contrast tussen officiële werkloosheid en niet-activiteit in zowel Denemarken als Zweden vertoont sterke gelijkenissen met discussies rond de werkelijke werkloosheid of inactiviteit in België. Uit het Jaarverslag van de RVA voor 2005 blijkt dat 13.2% van de beroepsbevolking werkloos is – dus ongeveer 5% meer dan het veelal gepubliceerde percentage rond 8% - en dat aan 17.6% van de Belgische bevolking op arbeidsactieve leeftijd een uitkering betaald werd¹⁴. Niet al deze uitkeringsontvangers zijn per definitie inactief maar het valt toch op dat minder dan de helft van de 1 204 815 Belgische uitkeringsontvangers als voltijds werkzoekend geregistreerd blijkt te zijn.

De meest logische conclusie is dan ook dat Denemarken en Zweden inzake officiële werkloosheid inderdaad aanzienlijk beter presteren dan België terwijl het beeld met de maatstaf ‘niet-activiteit als deel van de tegen werkloosheid verzekerde bevolking’ zeer vergelijkbaar is. Men kan zich dan ook vragen stellen bij de voorbeeldfunctie die velen toedichten aan de Scandinavische economieën.

En is dit alles een verrassing? Economisten hebben de vervelende gewoonte te kijken naar de rol van *incentives* in het functioneren van een economie en maatschappij. Niet alle incentives zijn waarneembaar maar toch kunnen we uit een overzicht van bijvoorbeeld fiscale incentives sterke gelijkenissen vinden tussen België en de Scandinavische economieën. België strijdt immers steevast met Zweden en Denemarken voor de medailles in het OESO-klassement ‘officiële ontmoediging van de economische activiteit via fiscale bestraffing’.

¹³ Statistics Finland (2006). Press release 24.10.2006 ‘Employment and unemployment in September 2006’ (http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/v2006/tiedote_063_2006-10-24_en.html?tulosta)

¹⁴ Voor 2005 bedroeg de ‘geharmoniseerde werkloosheidsgraad’ 8.8%. Bron: RVA (2006). Sociaal-economische situatie en arbeidsmarkt (http://www.rva.be/D_stat/Jaarverslag/2005/5.2NL.pdf)

	Belastingen (% van BBP)	Werkloos- heidsval (%)	Vennootschaps -belasting (%)	Impliciete belasting in 2004 op;		
				Consumptie	Arbeid	Kapitaal
	2004	2005	2006			
België	45.2	85	34	21.8	43.0	34.8
Denemarken	48.8	90	28	33.3	37.4	43.8
Finland	44.3	77	26	27.9	41.9	28.2
Zweden	50.5	87	28	27.6	45.9	n.b.
Ierland	30.2	74	12.5	26.5	26.3	34.3
Oostenrijk	42.6	67	25	21.6	40.7	25.3
Nederland	37.8	83	29	23.9	31.0	30.8 (2003)
Eurozone	39.3	77.4	29.7	21.5	36.6	29.2 (2003)

Bron: Eurostat (2006). News Release 62/2006, 17 May 2006 + website Eurostat

Noot: de werkloosheidsval geeft het percentage van de inkomensverandering dat wordt wegbelast indien een werkloze gaat werken (alleenstaande, geen kinderen, ontvangt 67% van gemiddelde loon (Tax rate on low wage earners: Unemployment trap, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>)

Bovenstaande tabel met een selectie van kleine open economieën leert vooral dat de impliciete belasting op arbeid¹⁵ in België bijna even hoog is als in Zweden (43% tegenover 45.9%). De impliciete belasting op arbeid is in Denemarken met 37.4% aanzienlijk lager en zelfs dicht tegen het gemiddelde in de Eurozone. Denemarken leidt dan weer de rangschikking inzake werkloosheidsval hoewel de verschillen met de andere landen beperkt zijn. Ierland en ook Nederland hebben aanzienlijk lagere belastingen op arbeid die bovendien niet worden gecompenseerd door extra hoge belastingen op consumptie of kapitaal zoals het geval is in Denemarken. België en de Scandinavische economieën hebben daarbij nog de handicap van een hoge vennootschapsbelasting die negatieve gevolgen kan hebben voor de initiatiefzin van aanwezige ondernemers en voor het aantrekken van buitenlandse investeringen.

België strijdt steevast met Zweden en Denemarken voor de medailles in het OESO-klassement 'officiële ontmoediging van de economische activiteit via fiscale bestraffing'.

Als er effectief een negatief verband is tussen totale fiscale druk en totale economische activiteit – dus ook werkgelegenheid-, dan is de gelijkenis inzake inactiviteit in België, Denemarken en Zweden allesbehalve verrassend. Waarom zou een Deen of Zweed fundamenteel anders dan een Belg reageren op een gelijkaardige fiscale druk?

Tenslotte, ook in de andere Europese landen met een lage officiële werkloosheid zoals Ierland en Nederland zijn er arbeidsmarktprogramma's, systemen van vervroegde pensionering en andere 'instrumenten' waardoor de werkelijke inactiviteit onderschat wordt. Nederland betaalde enige jaren terug nog aan ongeveer 800 000 inwoners een arbeidsongeschiktheidsuitkering en zelfs het Ierse groeiwonder kan niet voorkomen dat het

¹⁵ Dit is de effectieve gemiddelde belasting door alle belastingontvangsten te relateren aan de belastbare basis, in casu de totale verloning betaald aan werknemers.

jaarlijkse aantal aanvragen voor brugpensioenen ('*redundancy*') in Ierland tussen 1999 en 2005 is verdubbeld¹⁶.

Werkloosheidspercentages of relatieve jobcreatie?

Het beoordelen van de economische prestaties inzake werkgelegenheid mag niet alleen op werkloosheidspercentages gebaseerd zijn. De capaciteit om nieuwe jobs te creëren is even belangrijk, zeker wanneer een aanzienlijk deel van de beroepsbevolking inactief is. En net in termen van jobcreatie maakt Ierland het verschil en scoort Denemarken zeer zwak.

Het grote verschil tussen Ierland en de andere kleine open economieën is de capaciteit van de Ierse arbeidsmarkt om grote aantallen Oost-Europese werknemers te absorberen. Ierland heeft meer dan 450 erkende tewerkstellingsagentschappen om migranten de weg naar de Ierse arbeidsmarkt te wijzen. Tussen mei 2004 en april 2005 liet Ierland 85 115 werknemers uit de nieuwe EU-lidstaten toe op de arbeidsmarkt (40 973 Polen, 18 064 Litouwers, 9 207 Letten, etc). Zweden liet ongeveer 2 100 migranten toe over een weliswaar kortere periode en Denemarken nog minder.

Ook dit is geen verrassing want het aantal jobs in de Ierse economie steeg van 1 149 000 in 1991 naar 1 979 700 in 2004, dit is een ongeziene en niet te evenaren groei met 2%¹⁷. We moeten hierbij natuurlijk rekening houden met de belabberde economische Ausgangssituatie in het Ierland van eind jaren '80, evenals de sterke instroom van jongeren in de arbeidsmarkt sinds 1985. Beide effecten spelen echter amper een rol tussen 2000 en 2004 wanneer de jobcreatie – d.w.z. de toename van het totale aantal jobs- in Ierland maar liefst 9.9% bedroeg, terwijl het aantal jobs in Denemarken met 0.1% *verminderde*¹⁸. Dit is niet echt wat we zouden verwachten van een werkgelegenheidskampioen; alleen Duitsland deed slechter met een krimp van 1% gedurende dezelfde periode. In België en Zweden was er wel een lichte groei, met respectievelijk 1.1 en 1.4%.

Conclusie

Net zoals België kampt Denemarken met een aanzienlijke werkloosheid. De gelijkenissen met Zweden en Finland zijn opvallend. Een hoge fiscale druk heeft duidelijke impact op arbeidsparticipatie. Globaal ligt de inactiviteit in Denemarken weliswaar lager dan in de rest van West-Europa maar dit is deels het resultaat van historische hoge activiteitsgraad van vrouwen. Reeds in 1973 lag het activiteitspercentage voor Belgische vrouwen 20% lager dan voor Deense vrouwen en deze kloof is nog steeds even diep.

Sinds 1995 vallen in Denemarken vooral de forse toename van het aantal bruggepensioneerden en van het aantal overheidsjobs op. De Denen slagen er wel in veel meer ouderen in de arbeidsmarkt te houden en kunnen laaggeschoolden blijkbaar voldoende activeren om toch een baan te zoeken en aanvaarden. België kan dus zeker iets opsteken van de Deense aanpak.

¹⁶ In 1999 waren er in Ierland 12 249 aanvragen voor '*redundancy*' – 0.77% van het aantal jobs in Ierland- tegenover 23 156 aanvragen in 2005, dit is 1.20% van het aantal jobs (bron: Department of Enterprise, Trade and Employment, www.entemp.ie). Deze forse toename wordt veelal geïnterpreteerd als het sputteren van de Celtic Tiger maar is wellicht het logische gevolg van de transitie naar een volwaardige kenniseconomie

¹⁷ Piaras Mac Einri (2005). Ireland, in Niessen, Schibel and Cressida Thompson (eds.). Current Immigration Debates in Europe: A Publication of the European Migration Dialogue (MPG, Brussels/Dublin)

¹⁸ bron: OECD Main Economic Indicators, February 2006 (p.18)

Kopenhagen blijft een bekoorlijke maar misschien wat te rustige stad. Beleidsmakers die echter willen kennis maken met een dynamische economie die jobs creëert voor alle scholingsniveaus boeken beter bij Ryanair een vlucht naar de stad van Leopold en Molly Bloom.

Johan Albrecht
Itinera Institute &
UGent (Faculteit Economie en Bedrijfskunde)

Het Itinera Institute is een onafhankelijke denktank en doetank die, boven partijgrenzen, regionale verschillen en belangengroepen heen, wegen wil aanreiken voor beleidshervormingen met het oog op duurzame economische groei en sociale bescherming in België en zijn regio's.

Itinera Institute VZW-ASBL

Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org

L'Institut Itinera est un think-tank et do-tank indépendant qui, au-dessus et au-delà des partis politiques, des différences régionales et des groupes d'intérêt, veut identifier les chemins de réformes qui garantissent une croissance économique et une protection sociale durables en Belgique et dans ses régions.

Verantwoordelijke uitgever – Editeur responsable: Marc De Vos, Directeur.

Disclaimer: The views presented in this Memo are those of the author(s) and do not necessarily represent those of the Itinera Institute. Memo describe research in progress by the author(s) and are published to elicit comments and to further debate.